SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 647

Warszawa, 20 czerwca 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

- w sprawie pojednania polsko-ukraińskiego.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy pana posła Marcina Święcickiego.

(-) Tadeusz Aziewicz; (-) Zofia Czernow; (-) Stanisław Gawłowski; (-) Artur Gierada; (-) Cezary Grabarczyk; (-) Marek Hok; (-) Małgorzata Kidawa-Błońska; (-) Magdalena Kochan; (-) Ewa Kopacz; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Gabriela Lenartowicz; (-) Arkadiusz Marchewka; (-) Rajmund Miller; (-) Dorota Niedziela; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Włodzimierz Nykiel; (-) Norbert Obrycki; (-) Katarzyna Osos; (-) Zbigniew Pawłowicz; (-) Małgorzata Pępek; (-) Danuta Pietraszewska; (-) Kazimierz Plocke; (-) Grzegorz Raniewicz; (-) Marek Rząsa; (-) Grzegorz Schetyna; (-) Krystyna Sibińska; (-) Marek Sowa; (-) Michał Szczerba; (-) Bożena Szydłowska; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Marcin Święcicki; (-) Cezary Tomczyk; (-) Robert Tyszkiewicz; (-) Wojciech Wilk.

projekt

Uchwała

Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

z dnia……

w sprawie pojednania polsko-ukraińskiego

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej,

mając na uwadze:

- tragiczne doświadczenia narodów polskiego i ukraińskiego w okresach nazistowskiej okupacji i rządów komunistycznych;
- bratobójcze konflikty polsko-ukraińskie w przeszłości, w szczególności walki toczone o Lwów w 1918 roku; pacyfikacje wsi ukraińskich w okresie międzywojennym; czystki etniczne ludności polskiej na Wołyniu w 1943 roku i w Małopolsce Wschodniej w 1944 roku; wysiedlenia ludności ukraińskiej z jej rodzimych terenów w ramach Akcji Wisła w 1947 roku;
- potrzebę rozwoju i pogłębienia dobrosąsiedzkich stosunków;
- szeroko rozwijające się, szczególnie w ostatnich latach, pozytywne relacje między naszymi społeczeństwami;
- podzielane wspólne wartości europejskie;
- Traktat między Rzecząpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy, sporządzony w Warszawie dnia 18 maja 1992 roku;

przypominając:

- apel Ojca Świętego Jana Pawła II o wzajemne wybaczenie i pojednanie, z jakim zwrócił się 7 lipca 2003 roku w przesłaniu do duchownych i świeckich w 60. rocznicę tragicznych wydarzeń na Wołyniu;
- wspólne oświadczenie prezydentów Ukrainy i Polski "Poprzez zrozumienie i jedność" z 21 maja 1997 roku;
- ukraińsko-polskie oświadczenie parlamentarne z 2003 roku w 60. rocznicę Tragedii Wołyńskiej;
- wspólne oświadczenia Prezydenta Ukrainy i Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej "Pojednanie w 60. rocznicę tragicznych wydarzeń na Wołyniu";
- oświadczenie Rady Najwyższej Ukrainy w 60. rocznicę Tragedii Wołyńskiej;
- wspólną Deklarację wydaną w 70-tą rocznicę Tragedii Wołyńskiej przez przewodniczącego Episkopatu Konferencji Biskupów Polskich, Metropolitę Kijowsko-Galicyjskiej Ukraińskiej Greko-Katolickiej Cerkwi, Przewodniczącego Episkopatu Kościoła Rzymsko-katolickiego na Ukrainie i metropolitę Ukraińskiej Greko-katolickiej Cerkwii w Polsce;

- list otwarty przedstawicieli ukraińskich inteligentów w 60. rocznicę zbrojnego konfliktu ukraińsko-polskiego na Wołyniu;
- wspólne oświadczenie z 27 kwietnia 2007 roku Prezydenta Ukrainy i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 60. rocznicę akcji "Wisła";
- uchwałę Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie uczczenia 70. Rocznicy Zbrodni Wołyńskiej i oddania hołdu jej ofiarom;
- Wspólną deklarację z 28 czerwca 2013 r. z okazji 70. rocznicy Tragedii Wołyńskiej podpisaną przez polskich i ukraińskich hierarchów kościelnych;
- otwarty apel ukraińskich polityków, hierarchów kościelnych, przedstawicieli środowiska uczonych i kultury do przywódców Państwa Polskiego oraz duchownych i kulturalnych działaczy społeczeństwa polskiego podpisany 2 czerwca 2016 r.;

dostrzegając wyzwania, przed jakimi stoją dziś Rzeczpospolita Polska i Ukraina a dotyczące w szczególności:

- przywrócenia pokoju na Ukrainie i zagwarantowania integralności terytorialnej państw europejskich;
- zapewnienia pełnej realizacji Umowy Stowarzyszeniowej między Ukrainą a Unią Europejską;
- rozwoju euroatlantyckiej współpracy w pełni uwzględniającej interesy bezpieczeństwa Polski i Ukrainy;

apeluje o:

- ustalenie miejsc zbrodni i ich oznaczenie, zapewnienie godnego pochówku odnalezionym ofiarom;
- oddanie należnej czci i szacunku niewinnie zamęczonym i pomordowanym;
- godne upamiętnienie ofiar wzajemnych konfliktów;
- kontynuację dzieła pojednania i dialogu, rozpoczętego przez przywódców politycznych i duchownych;
- wspieranie współpracy historyków, w tym rozszerzenie dostępu do archiwów państwowych;
- wzmocnienie współpracy władz Rzeczpospolitej Polskiej i Ukrainy w najważniejszych dla przyszłości obu narodów sprawach.

Przyjmując powyższą uchwałę Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się z apelem do Rady Najwyższej Ukrainy o przyjęcie analogicznego apelu.

Uzasadnienie

Od ponad ćwierć wieku narody ukraiński i polski są wolne. Polska w pełni uwolniła się od imperialnej zależności od wschodniego sąsiada i znalazła swe miejsce w najsilniejszym sojuszu obronnym świata oraz europejskiej wspólnocie politycznej i gospodarczej. Ukraina nadal zmaga się z zewnętrzną agresją i jej pragnienie dojścia do euroatlantyckich struktur okupione jest ofiarami ponoszonymi każdego dnia.

Wspólnota historycznych krzywd, cierpień, wspólne zagrożenia, wspólne cele, połączyły silnymi więzami społeczeństwa polskie i ukraińskie.

Przyjazne stosunki wymagają pełnego wyjaśnienia historycznych konfliktów między Polakami a Ukraińcami, szczególnie w ubiegłym wieku, których pamięć jest ciągle żywa, ujawnienia pełnej prawdy historycznej, uszanowania ofiar i wzajemnego przebaczenia.

Szczególną ranę na wzajemnych stosunkach stanowią czystki etniczne na Wołyniu dokonane na ludności polskiej przez żołnierzy tworzącej się Ukraińskiej Armii Powstańczej. Apogeum tych czystek przydało na 11 lipca 1943 roku. W sprawie tragedii na Wołyniu Papież Jan Paweł II, przywódcy duchowni polscy i ukraińscy oraz przywódcy polityczni obu krajów wielokrotnie zabierali głos w duchu wzajemnego przebaczenia i pojednania. Uchwała wymienia szereg dokumentów w sprawie Tragedii Wołyńskiej i innych konfliktów polsko-ukraińskich, w tym uchwałę Sejmu RP podjętą w 70. rocznicę Tragedii Wołyńskiej.

Do głównych konfliktów polsko-ukraińskich zalicza się:

1. Walki o Lwów toczone pomiędzy ludnością polską i ukraińską w latach 1918-1919. Konflikt był efektem rozpadu Austro-Węgier, które były zaborcą na tych terenach dawnej Rzeczypospolitej. Po proklamacji Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej i zajęciu przez Ukraińców wielu gmachów publicznych we Lwowie, wystąpili przeciwko nim polscy mieszkańcy Lwowa, wsparci później przez Wojsko Polskie. Istotą konfliktu była przynależność Lwowa, Polacy widzieli go w graniach odradzającej się Polski, a Ukraińcy chcieli przyłączyć miasto do niepodległej Ukrainy, o którą walczyli.
2. Pacyfikacje wsi ukraińskich w okresie międzywojennym. Dokonane w ramach odwetu za działania sabotażowe Ukraińskiej Organizacji Wojskowej, która poprzez działania zbrojne chciała oderwać od państwa polskiego tereny Małopolski Wschodniej. Pacyfikacje miały charakter masowy i represyjny. Decyzje o ich przeprowadzeniu podjęły ówczesne władze Polski.
3. Czystki etniczne na Polakach na Wołyniu i obszarze Małopolski Wschodniej dokonane przez nacjonalistów ukraińskich zorganizowanych w oddziałach Ukraińskiej Powstańczej Armii i Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów przy wsparciu miejscowej ludności ukraińskiej miały miejsce w czasie okupacji tych ziem przez hitlerowskie Niemcy w okresie od lutego 1943 do połowy 1944 roku. Szacuje się, że zginęło około 100 tysięcy Polaków, a w akcjach odwetowych około 2-3 tysięcy Ukraińców. Celem mordów było usunięcie ludności polskiej z tych ziem.
4. „Akcję Wisła". Była to operacja przymusowego wysiedlania ludności ukraińskiej z południowo-wschodniej Polski, przeprowadzona w 1947 roku, kontynuowana do 1950 roku. Decyzję o podjęciu „Akcji Wisła" podjęły władze komunistycznej Polski. Jej celem,

deklarowanym przez władze, było usunięcie potencjalnego zaplecza dla oddziałów Ukraińskiej Powstańczej Armii i Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów. Przesiedlonych zostało około 140 tysięcy osób. Działania wojskowe doprowadziły do rozbicia większości oddziałów ukraińskich nacjonalistów.

Celem uchwały Sejmu jest podkreślenie wielkiej wartości jaką będzie wspólne dochodzenie do prawdy historycznej, wspólna troska o oznaczenie miejsc tragedii, upamiętnienie niewinnych ofiar, państwowe wsparcie dla prac historyków, współpracy instytutów pamięci.

Projekt uchwały nie zakłada, że stanowiska i oceny historyczne, rozłożenie akcentów co do cierpień ofiar będą identyczne po obu stronach. Natomiast zakłada możliwość wspólnego potępienia zbrodni na osobach cywilnych, konieczność godnego upamiętnienia ofiar.